

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

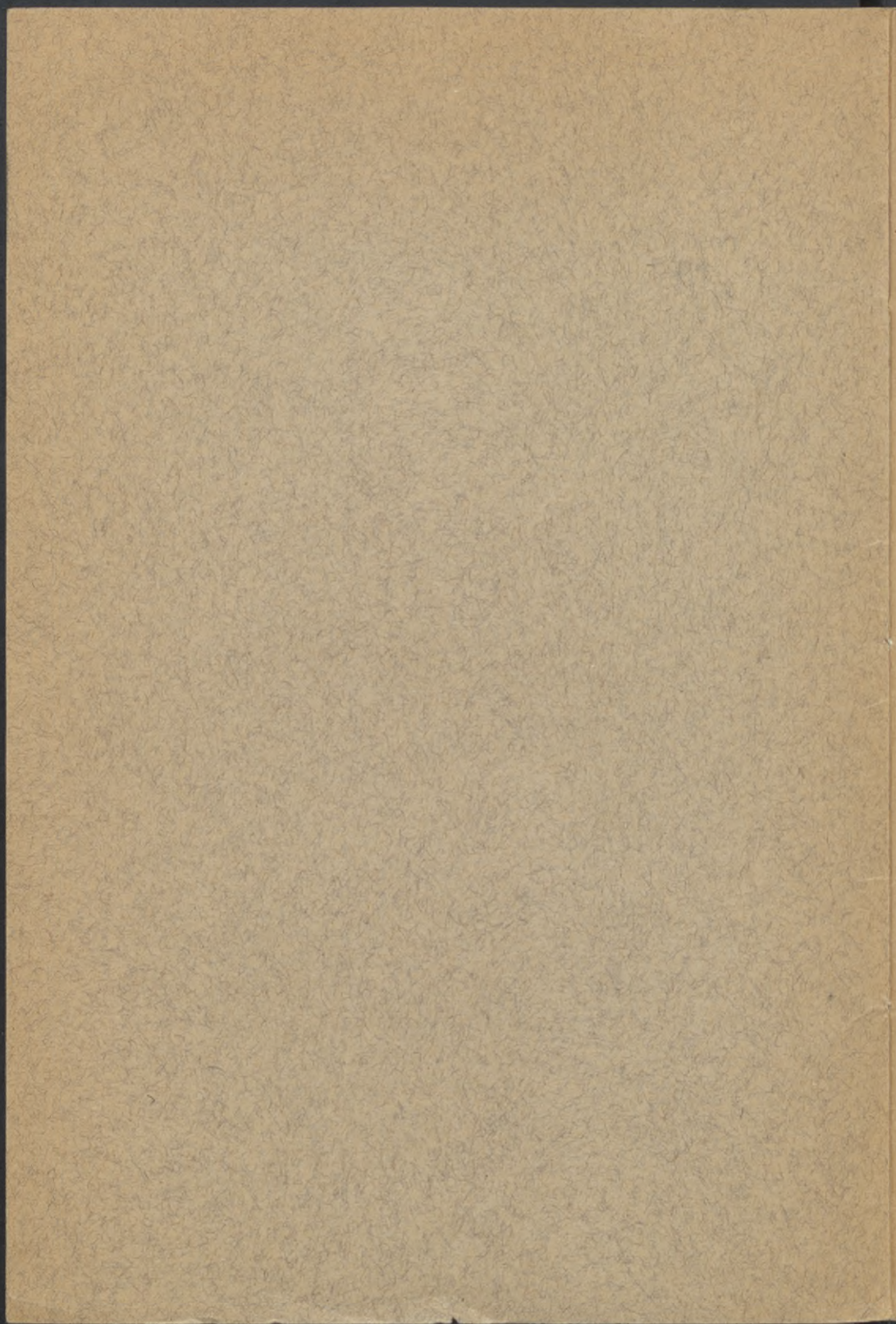
(B.) Test.
Fotok.

Lemshand. V.E.

Svar på tal

1889.

*Pr. Teol.
W. Oscar Lundström Fristank*

SVAR PÅ TAL

AF

VIKTOR E. LENNSTRAND.

PRIS 12 ÖRE.

MALMÖ,
ARBETETS TRYCKERI,
1889.

het, okunnighet och lättrogenhet? Ni kände, att Edert förråd af ord, bibelspråk och deklamationer ej skulle räcka till emot fakta — Eder sak är för svag att dragas fram på den fria diskussionens fält — den tål ej ses i förnuftets ljus — den flyr kritikens blickar — den ger sig, när det blir fråga om skäl och bevis — den skall tros, endast tros, — därför att den ej kan begripas. *Den är ej sann.*

Min första tes lydde: »Kristendomen är stridande mot rättsmedvetandet, förnuftet och vetenskapen». Ni svarar härför: »Det torde ej vara Eder obekant, att kristendomen har ett enda bud: kärlekens. Du skall älska herren din gud af allt ditt hjerta, af all din själ och af all din håg och du skall älska din nästa som dig sjelf. Att kärleksbudet skulle strida mot rättsmedvetandet, är ett så orimligt påstående, att det fastmera måste vara klart för hvar och en, att ingen rättvisa i sann och full mening kan finnas, der den icke just har sin grund i och uti sina bestämmningar ledes af kärleken».

»Kristendomen har endast ett bud, kärlekens!» Herr doktor! Ni har glömt den lifstidsed, som binder Eder vid den svenska kyrkan. Erinrar Ni Eder den högtidliga stund för många år tillbaka, då Ni vid gud och hans eviga evangelium lofvade och svor att städse förblifva vid *den rena evangeliska läran*, sådan den i guds ord och i nya testamentets skrifter uppenbarad, genom *den oförändrade Augsburgska bekännelsen samt Upsala mötes beslut af år 1593* antagen och förklarad blifvit, »så att jag hvarken uppenbarligen förkunnar och utsprider eller hemligen främjar deremot stridande läror» — och detta bekräftade Ni med ett »*så sant mig gud hjälpe till lif och själ*».

Ni svor att förkunna, att gud är ett enda gudoms-
väsende, men på samma gång *tre personer*.

Ni svor att förkunna, att *en evig död* tillskyndas dem, hvilka ej varda födda på nytt genom dopet och den helige ande.

Ni svor att förkunna, att Jesus är född på öfvernaturligt sätt, att han är sann gud, att han är tillfyllestgörande offer ej allenast för arfsynden utan ock för alla människors verktynder, att han nederstigit till helvete, att han uppstått på tredje dagen, att han skall återkomma o. s. v.

Ni svor att förkunna, att menskligheten ej kan rättfärdigas genom sitt leverne utan genom tron allenast.

Ni svor att förkunna, att dopet är *nödvändigt* till saligheten.

Ni svor att förkunna, att oblaten är Jesu kött och att vinet är Jesu blod.

Ni svor att förkunna, att det fins en *evig* fördömmelse och att straffet *aldrig* skall taga ett slut.

En *sådan* kristendom svor ni att predika och lära »såsom en rättsinnad prestman väl egnar och anstår» — och nu kommer Ni och låtsas, som om *dessa* historier icke alls vore så viktiga att tro på, utan att kristendomen endast har *ett* bud: kärlekens.

Ni tager Eder sak alltför lätt och Ni tycks nu alls icke vilja veta af den dogmatik, som innehålles i svenska kyrkans bekännelseskrifter och som Ni förbundet Eder att stadigt vidblifva och predika — Ni utvidgar den tränga porten och gör den smala vägen så bred, att *många* kunna gå på den. Ni är ej ärlig mot Eder kyrka och mot Eder *sjelf* — Ni gör medgifvanden åt rationalismen och tiger med trosartiklarne. Hvad Ni kallar »kärlekens bud» gillar jag, såvida det gäller människors förhållande till människor och detta bud är alls intet nytt. Men jag har större anspråk än så på kristendomen — jag fattar denna sak allvarligare än Ni tycks göra — jag fordrar *mera* af en kristen än att tro på »kärlekens bud». Jag fordrar jemväl insigt i och tro på »catechismi lära», hvilken för Eder nu ej tycks ha någon betydelse — jag fordrar att tro just hvad Ni med ed bekräftat vara sant, nemligen dogmerna. Det är *dessa* dogmer, som äro det väsentliga i kristendomen; det är *dessa* , som skilja kristendomen från hvarje annan religion och det är om *dem* jag säger, att de strida mot rättsmedvetandet, förnuftet och vetenskapen.

Mot rättsmedvetandet strider kristendomens uppfattning af straffet. Enligt vårt rättsmedvetande bör straffet afse förbättring. (Man straffar ej längre *derför* att någon har syndat, utan på det han ej må synda en gång till och *derför* bör ej straffet vara en sekund längre än nödvändigt är). I kristendomen är straffet en vedergällning och slägt med hämd (se Martensens Etik). Enligt vårt rättsmedvetande skall den som syndat straffas, enligt kristendomen straffar gud hela världen, *derför* att Adam syndat, men utkräfver detta straff på den ende, som ej syndat.

Mot förnuftet strider kristendomens lära om treenigheten, dopets nådegåfvor och altarets sakrament.

Mot vetenskapen strider kristendomens lära om verdens skapelse, människans tillkomst, syndaflo den, underverken m. m.

Om Ni vid dessa motsägelser för kristendomen åberopar Newton, Humboldt och Linné, så är det endast så mycket värre för dessa män, men motsägelserna mellan forntidens vidskepliga föreställningar och nutidens upptäckter tillintetgöras ej dermed. Om Ni säger, att dessa motsägelser berodder på, att kristendomen »rörer sig inom ett vida högre område» än vårt rättsmedvetande, förnuftet och de exakta vetenskaperna, svarar jag, att inga högre synpunkter finnas, från hvilka kan försvaras straffet såsom vedergällning eller hämd, den oskyldiges lidande för den skyldiges synder, personlig oansvarighet till följe af tillräknelse af en annans rättfärdighet, treenighetens motsägelse, dopets öfvernaturliga verkningar, oblatens och vinets transsubstantiation, universi skapelse på 6 dagar, människans undantagsställning i naturen, bibelns inspiration m. m.

Min andra sats lydde: »Bibeln är icke en gudomlig bok». Jag konstaterar endast, att Ni erkänner denna sats ifrån min ståndpunkt vara *ovederlägglig*. Man hade dock väntat, att Ni haft något skäl för Eder tro, men det tycks Ni ej ha — eller ock är det af sådan beskaffenhet att Ni ej vågar bära fram det »till benäget påseende».

Min tredje sats lydde: »Kristendomens tre gudar äro syndare».

Ni opponerar Eder mot uttrycket »tre gudar» och säger, att detta uttryck »vittnar antingen om den djupaste okunighet och oförmåga att fatta kristendomens sanningar och vår kristna kyrkas lära eller om en uppsåtlig förvrängning deraf i afsigt att väcka hat och misstroende dertill». Och så försöker Ni advocera bort de tre personerna och uppgifver att Ni endast tror på *en* gud i tre uppenbarelser. Såsom människan är tanke, vilja och känsla, så är Gud Fader, Son och Helig Ande. Hade Ni för två hundra år sedan såsom kyrkans prest uttalat denna åsigt, hade Ni, i likhet med Ullstadius, Schäfer och Ulhegius, blifvit dömd till döden och fått tillbringa Edra återstående dagar i fängelse. Nu tolererar vår svenska kyrka mycket, ej minst hos sina tjenare. Men sanningen tål ingen tolerans och jag nödgas åter lägga inför

Edra ögon den bok, Ni såsom luthersk prestman har att hålla Eder till och lära efter utan några egna påfund, nemligen den augsburgiska bekännelsen.

Redan i dess *första* artikel finna vi läran om *tre personer*, och, säges det uttryckligen, »vi bruka namnet 'person' i samma bemärkelse, hvori kyrkofäderna hafva brukat det i denna sak, nemligen att det *icke betecknar en del eller en egenskap i något annat, utan det, som i sig sjelf består*».

Detsamma lärer ock Symbolum Niceno Constantinopolitanum, som säger:

»Vi tro på en gud, allherrslande fader etc.
och på en herre, Jesum Kristus etc.
och på den helige ande etc.»

Men ännu tydligare uttryckes detta i Symbolum Athanasianum, der det bland annat heter:

»*En annan* är fadrens person, *en annan* är sonens, *en annan* är den helige andes».

Och — »den som vill salig varda, måste fördenskull så tänka om treenigheten».

Att det i dessa bekännelser efter sådana distinktioner äfven säges, att dessa tre gudar är en »*odelbar*» gud, visar endast till hvilken sorglig absurditet den blinda tron kan leda sina offer.

Herr doktor! — efter dessa citat återkastar jag mot Eder sjelf beskyllningen om »den djupaste okunnighet och oförmåga att fatta kristendomens sanningar och vår kristna kyrkas lära eller uppsätlig förvrängning deraf». Liksom tanke, vilja och känsla endast är människan sedd från tre olika synpunkter, så vill Ni ock föregifva, att Fadren, Sonen och den Helige Ande endast är gud sedd från olika synpunkter, men Ni har glömt, att Augsburgiska bekännelsens första artikel *fördömer* dem, som så lära. Herr doktor, det var just för *den* lära Ni nu utgifver för den *sanna* uppfattningen af gudomsväsendet Michael Servet den 27 oktober 1553 på reformatorn Calvins befallning stektes till döds vid sakta eld under två timmar. Nu går det visserligen ej så hett till, men kätteriet är lika stort, så länge nämnda bekännelseskriter gälla.

Jag säger nu, att dessa tre gudar äro syndare. Förfärligt! Ja, är det inte? Det står visserligen icke i Augsburgiska bekännelsen, men är icke desto mindre sant, om

man nemligen på dessa »personer» får ha lika stora anspråk, som gud enligt dekalogen har på vanliga människor.

Gud n:r 1 antages ju gemenligen vara densamme som Jehovah i gamla testamentet. Att han befalt dräpa (se 2 Mos. 32:27; 4 Mos. 31:7, 17; 5 Mos. 3:3, 6; 7:1, 5; 5 Mos. 20:16, 17. Jos. 8:26, 27 — 10:40 — 11: — 12: — 1 Sam. 15:3) är väl brott mot 5:te budet.

Gud n:r 2 bröt mot 4:de budet (Math. 12:46—50 m. fl.) då han ej ville akta sin moder högre än sina lärjungar — för att nu ej påminna om den egendomliga uppgiften i Marc. 4:11, 12, der han säger sig tala i liknelser, på det människorna *icke* måtte förstå, hvad han sade, omvända sig och få sina synder förlättna.

Gud n:r 3 har ju »uppsmanat de heliga författarne att skrifva och meddelat dem, hvad de skulle skrifva», och då får han väl stå till svars för de hundratals absolut motsägande bibelspråken — för att nu ej tala om 1 Kon. 22:23, der det uttryckligen står: »Och nu, si Herren har gifvit *lögnens ande* i alla dessa dina profeters mun». Jag kan ej förstå annat än att »Herren» den gången »bar falskt vittnesbörd».

Den fjerde tesen lydde: »Någon bönhörande Gud fins ej — ej heller någon guds försyn».

Ni tror, att jag aldrig erfarit någon bönhörelse — jo, den tid jag brukade bedja — ibland — men jag fick alltmera klart för mig, att bönhörelsen *ej* var en följd af bönen utan af helt andra förhållanden — men *när inga andra medel hjälpte, så hjälpte icke heller bönen*. »Dertill», svarar Ni, »ligger förklaringen i Jakobs ord: I bedjen och fån intet, ty I bedjen illa». Natürligh! Alldeles som trollkarlarne i Afrika säger om fetischerna. Håkansson omtalar i sitt nyligen utkomna arbete: »Kristendomen i civilisationens tjänst» att när kongonegrerna ej få bönhörelse af den fetisch, de anropa, anses det *ej* vara fetischens fel utan *dens fel, som ej iakttagit formuläret*. Så säger Ni nu också, att det icke är den store fetischens fel att vi ej bli bönhörda, utan vårt eget fel, då vi — »bedja illa».

Och så börjar Ni en själsanalys af mitt tillstånd, då jag brukade bedja, hvilken analys endast har det felet att det är Er egen inbillning Ni analyserar — mig känner Ni ju alls icke — och kan ännu mindre med anspråk på sanning säga något om mig för 10 år sedan — men den som

»rörer sig inom *högre* områden» behöfver kanske icke veta något om de föremål han bedömer — teologen har ju den helige ande, som uppenbarar sanningen för honom!

»Men», utropar Ni i triumferande trosvisshet, »tusende och åter tusende kristna bevittna, att deras böner bli hörda». Jag svarar Eder såsom jag en gång svarade professor Rudin: »Hur många skalder i den romerska mythologins århundraden erforo ej Apollos inspiration, hur mången köpman röntej, hur Merkurius gaf lycka, hur mången krigare kände ej Mars elda hans blod och gifva honom stridens vilda krafter, hur mången sjöman erfor ej Neptuni välvilja eller raseri och hur mången åkerbrukare tackade icke Ceres för god årsväxt!» — »Tusende och åter tusende kunde vittna att deras böner blifvit hörda». Hvarför skola ej *dess* tusendes vittnesbörd få gälla? Är det så att hvad »tusende och åter tusende» kunna bevittna är sant — ja då, herr pastor, vet jag ej, hvarför Ni icke kunde predika om Jupiter, Juno, Diana och Minerva eller om Indra, Varuna och Agni eller Brama, Vischnu och Schiva eller om Ahura-Mazdao och Ariman eller om Osiris, Isis och Horus eller om Oden, Tor och Balder eller om Svantevit och Czernbog eller om Ukko, Wäinemöinen eller om Illmarinen eller om Kuetzalkoatl, Uitzilipoktli och Tezkatlipoka eller om Mankokapak och Mama Oglo m. fl. m. fl. »Tusende och åter tusende kunna bevittna att *dess* gudar varit *bönhörande gudar*». Men betyder väl *dess* tusendes och åter tusendes vittnesbörd, att det verkligen varit från *dess* gudar de händelser kommit, som inträffat efter önskan? Männe det ej beror på en origtig slutledning? Männe det icke kommer sig deraf att människorna tillskrifvit *dess* gudar de verkningar, som haft helt naturliga och profana orsaker? Männe ej de kristne göra på samma sätt med sin gud?, så att de härleda från honom tilldragelser, som endast äro konsekventa följder af naturliga orsaker? Männe den kristne guden, för att nu tala i singularis, är mera verklig än *dess* andra gudar, på hvilka människorna trott i århundraden och genom hvilken tro de känt sig lyckliga i lifvet och döden?

»Ja, men tusende och åter tusende vittna derom, att deras lefnadsskickelser varit ordnade af en gudomlig försyn, som på ett underbart sätt bestält allting väl» — säger Ni ändå.

Men käre, icke behöfver man väl vara kristen för att

tro på »Guds försyn». Det är ju en tro gemensam för alla hedna folkslag. När t. ex. en Vedas sångare för 4 å 5,000 år sedan sade om Pragapati, att »han styr alla både människor och djur» eller om Visvakarman, att han är »en fader» eller när han beder till Agni:

»Du all godhets herre och beskyddare,
var vis till sinnes, stor i makt
och fördrif flenderna från oss!

Han välsignar oss med himmelens dagg,
gifver en oantastbar kraft
och skänker oss spis tusenfalt»

eller när han lofsjunger Indra och säger:

»Indra, som åkallas af många —
som ensam kan röra jorden,
folkens konung, alla varelsers fröjdas i dig,
den ende sanne,
prisande den mäktige gudens godhet»

och

»Du, o Indra tilldelar alla människor deras lott»

eller när en annan af Vedas skalder säger om Varuna:

»Huru ofta människornas ögon blinka, räknar du»

eller när Zoroaster 1,000 år före Kristus säger om Ahuru-Mazdao:

»Jag tror, att du o gud är den bäste af alla varelsers, källan till världens ljus. Enhvar skall välja dig såsom ljusets källa, dig, dig, Mazda, heligaste ande! Du har skapat alla goda ting genom din gode andes makt och lofvat oss, som tro på dig, ett långt lif» etc.

Eller när Cicero i sitt tredje tal mot Catilina, då Roma genom den store konsulns rådighet blifvit räddadt från undergång, vänder sig mot Jupiter Stator och utropar:

»Han *han* är det, som hindrat det, som värdigats bevara och beskärma Capitolium, dessa tempel, hela staden och eder alla. Det är de eviga gudarne jag har att tacka

derför, att jag fick en tankegång och viljeriktning som ledde mig till så viktiga upptäckter».

Och när han säger, att

»gudarne på den senaste tiden så omedelbart ingripit med sin hjälp och sitt bistånd, att vi hafva tyckt oss nästan se dem med våra ögon».

— trodde de ej alla på guds försyn?

Jag vet, att den profana literaturen ej är mycket studerad af Eder teologer, men Senecas skrifter bör dock ej vara Eder obekanta så mycket mer som man i den äldsta kyrkan sökte göra honom till en Pauli vän. Det bör ej vara Eder obekant, att denne stoiske hedning äfven skrifvit en afhandling »Om Försynen» — läs den! Eller om Ni möjligen vill föregifva, att hans uppsats är skriven under Eder Pauli inflytande, gå till Grekland och läs om Sokrates samtal i Xenophons Memorabilier och Platons dialoger — och säg mig sedan, om tron på guds försyn är beroende af kristendomen!

En annan fråga blir nu den om någon »guds försyn» fins till. Man hade äfven här väntat, att Ni åberopat åtminstone något af de gamla s. k. bevisen därför — men nej — intet skäl — inga bevis — det enda Ni har att möta mig med är följande utgjutelse: »Skulle ni väl vilja förneka ljusets tillvaro därför att en blind människa försäkrar oss, att han aldrig skådat detsamma eller förneka foglarnes sång, därför att en döf icke förnummit, huru äfven de höja sina röster till Skaparens lof». Hvad har väl denna deklamation för värde!

Såsom Ni anser den människa döf och blind, som vågar förneka guds försyn — så ansågo för ett par tusen år sedan våra fäder den vara döf och blind, som vågade förneka tillvaron af jättar och alfer, äser, vaner, nornorna o. s. v. — eller så ansågo endast för ett par hundra år sedan de rättrogne den vara döf och blind, som vågade förneka hexor, blåkullafärder, trolldom o. d. — Men, herr doktor, voro ej desse *den* tiden så hatade och förföljde förnekare af dessa väsen *mer* seende än de, hvilka trodde på dem? Männe ej förhållandet nu är likadant? Derom torde först framtiden kunna döma rättvist.

Den femte tesen: »Kristendomsundervisningen bör af flera skäl bort ur skolorna» förbigår Ni, antagligen därför

att den af det af omkring 800 deltagare besökta diskussionsmötet blef *enhälligt* antagen.

Sjette satsen lydde: »Moral och sedlighet är alls icke beroende af kristendomen».

Ni säger: »Att ingen full insigt i sedlighetens sanna väsende och kraf funnits bland forntidens folk före Kristus, ej heller blifvit framlagd af någon i senare tid, som saknat all kännedom om Kristus, våga vi påstå». Detta Edert uttalande visar endast, hur litet Ni känner såväl forntidens folk som nutidens rationalistiska literatur. Har Ni läst någon af buddhaismens heliga skrifter, t. ex. Dhammapadam, författad år 330 före Kristus och öfversatt till engelskan — har Ni läst kinesen Laotzes Taoteking, skrifven 600 år före Kristus, flera gånger öfversatt till tyskan och engelskan och äfven tillgänglig på danska språket — har Ni någon kännedom om Zendavestas höga sedebud skrifna 1000 år före Kristus — känner Ni till Konfucii skrifter samlade omkring 500 år före Kristus, men flera af dem såsom Yiking och Schu-king skrifna ett par tusen år före Kristus — har Ni någon kunskap om innehållet i Vedas gamla sånger, skrifna ett par tusen år före Kristus — vet Ni något om Manu lagbok, likaledes skrifven omkring ett tusen år före Kristus — har Ni läst Aristoteles Etik, Ciceros böcker om pligterna, Marci Aurelii själfbeträktelser? Herr prost, tala inte om brist på insigt i sedlighetens sanna väsende och kraf bland forntidens folk före Kristus eller oberoende af Kristus, förrän Ni studerat dessa biblar! Läs dem, eller om Ni så önskar, skall jag meddela Eder utdrag ur dem, hvilka tillfyllest skola visa, att kristendomen *ej* gifvit verlden någonting *nytt* i sedligt hänseende — icke *ett enda* bud!

Okunnigheten är förlätlig, men då den upphäfver sig till domare i ting, om hvilka den ingenting känner, då är den — löjlig.

Den sjunde tesen: »Statskyrkan är en orättvisa, som med snaraste bör afskaffas» förbigår Ni — med våltalighetens tystnad — och det gör Ni utan tvifvel klokt i, ty den är något svår att vederlägga.

Den åttonde tesen lydde: »Detta lifvet är det enda, om hvilket vi veta något». »Denna sats har sin fulla giltighet för hvar och en, som förnekar, att bibeln är en gudomlig bok», säger Ni. Liksom om tron på odödligheten inkommit

i världen med bibeln! Ni känner således ej, att både perser och egypter årtusenden före Kristus trodde på själens odödlighet, ja, på ett slags himmel och helvete och att den kristna odödlighetstron ej heller den är något nytt utan endast en omdöpt hedendom. Man hade äfven här väntat att Ni, i stället för att erkänna att min förnekelse »har sin fulla giltighet», andragit något såsom stöd för *Eder* tro. Men nej — Ni inskränker *Eder* endast att deklamera följande tirad: »Vi kristna veta, att en öfvermåttan stor härlighet skall tillfalla dem, som lefvat och afsomnat i tron på sin Frälsare, då deremot mörker och död väntar dem, som förhärdat sina hjertan mot sanningen» — och tror *Er* dermed ha sagt nog i denna fråga.

Men på samma sätt inbillade sig den fornnordiske kämpen, som fann döden i vapenskiftet, att han af valkyrior skulle ledsagas till Odin i Valhall, den guldstrålande sal, som upplyses af blixtrande svärd och der med enhärlig förälskelse föra ett härligt lif, äta fläsk af galten Serimne och dricka mjöd af geten Hedrun, och vid detta hjeltarnes dryckeslag uppvaktas af Odins fagra mör. Detta trodde de gamla kämpar i Svithiord lika innerligt och allvarligt, som Ni tror, att Ni en gång skall få komma till Gud fader i det nya Jerusalem, sitta till bords med nomaderna Abram, Isak och Jakob och få vandra vid den kristallklara flodens stränder »följande Lammet efter hvart det går».

Och dock — hur smärtsamt det än kännes, kan jag ej underlåta att säga, att denna *Eder* tro, hur oppriktigt och djupt rotad den än må vara, ej har mera af sanning än den nordiske kämpens.

Jag vet, att ni genast är färdig att tala om, huru olycklig en sådan tro skulle göra *Eder* och att Ni blott i hoppet om den himmelska saligheten finner det ljus, som förklarar detta lifvet och ger det något värde. Hvad tron på himlen är för *Er* var en gång tron på Valhalls fröjder för våra fäder. Och dock måste de lemna denna tro — *den var ej sann*. Och var viss, att hur kall, hur torr och fränstötande *sanningen* till en början än förefaller *Eder*, eger den dock i sig mera värme, mera tröst, mera kraft än lögnens alla fagra bedrägerier. Och jag vågar uttala min nionde tes: »ett lif utan gud är det lyckligaste lifvet.»

Ni svarar härpå, att jag då ej förstår, hvad lycka är. Och säger, att jag förmodligen med lycka menar den, som

Mot den tionde tesen: »När lagen förbjuder oss uttala sanningen och bekämpa lögn och vidskepelse är det vår pligt att bryta mot lagen», tycks Ni ej ha något att anmärka — Ni vet ju, att jag för den satsen kan åberopa både Kristus och hans apostlar samt hela raden af martyrer, som straffades af staten och dödades som brottslingar.

Ni anser visserligen ej dessa personer hafva varit brottsliga, men af sin samtid betraktades och behandlades de såsom hädare och förnekare af den då gällande »rena läran». De trotsade myndigheterna, de bröto mot kyrkorådsförbuden och magistratsresolutionerna och när lokalerna stängdes för dem, höllo de enskilda möten, de trotsade, tills opinionen för dem bland folket blef så stark, att myndigheterna ej längre vågade kränka yttrande- och församlingsfriheten, och i allt detta anser Ni förvisso att de gjorde rätt, men när vi efterfölja Edra helgons exempel och handla såsom *de* handlade dömer Ni oss, som presterskapet i deras tid dömde dem. Framtiden har emellertid gifvit dem rätt och myndigheterna orätt. Om Ni förmådde se, skulle Ni ovilkorligen inse, att framtiden i den strid vi nu kämpa, skall gifva de förföljda åsigtarna rätt och le åt förföljarnes enfald och dumhet. Ni tviflar härpå, liksom Sanhedrin tviflade på att fiskarne Petri och Johanni kätterier skulle bli framtidens religion — ja, tvifla, du kristna vantro, förneka ljuset i din blindhet, och lef död för den nya tid, du ej förstår — förbjud, döm, bötfäll, fängsla sanningens förkunnare, så länge du har makten, fängelser och folkets okunnighet att lita på — en dag skall du ej längre ega dessa stöd.

6000279376

Göteborgs Universitet

